

Arbetstiden reglerades av klockklang...

NÅS (DD). I dessa dagar, när nedläggning av Nås sjukstuga är på allas läppar och protestkören mot detta växer sig allt starkare kanske det finns skäl att erinra om att nåsborna har en viss vana vid nedläggningar. Förra årsskiftet stängde apoteket, järnvägsstationen har stängt för många år sedan, industrier har lagts ner osv.

Stora Kopparberg har nästan sedan tidernas begynnelse varit en stor arbetsgivare i Nås. Men även där har kraftiga inskränkningar ägt rum under årens lopp. Det började med att Lindesnäs bruk lades ner i slutet av förra århundradet. I modernare tid har mekaniseringen i skogen gjort att sockningen förlorat många arbetstillfällen.

Men avvecklingen av Bergslags jordbruk — nog så betydande på sin tid — gick dock tämligen spårlost förbi. Jorden finns ju där den finns och i Nås fanns villiga armar beredda att ta över där bolaget slutade.

Epok försvann

Det var år 1973, alltså för femton år sedan, som Bergslaget av-

vecklade jordbruken i Västerdalarna. Det gällde inte bara de tre gårdarna Ånge, Sveden och Borg i Nås utan också Snöån i Järna.

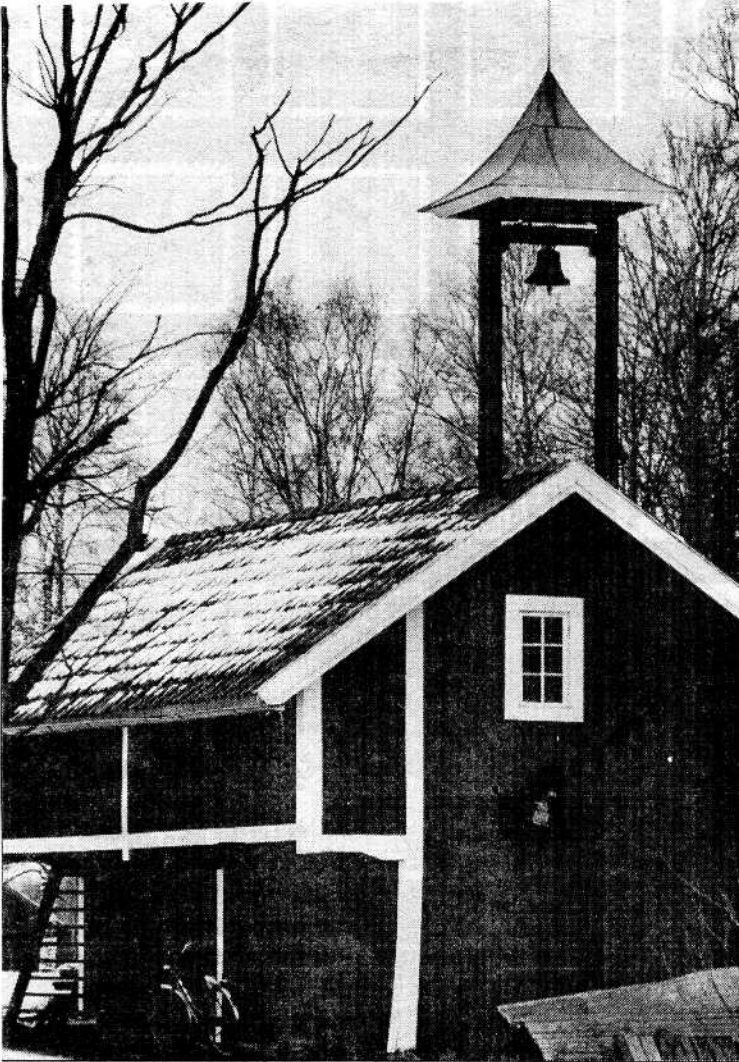
En epok försvann men den lämnade kvar minnen av en tid då allt kretsade kring de stora gårdarna. då klockors klang reglerade arbetstiden som var lång. Arbetsdagar på tio timmar tillhörde vardagen och helgarbete ingick förstås också, djuren visste inte om några söndagar.

Men den tiden är förstås ganska avlägsen nu. Bolaget hade på slutet av sin verksamhet i Nås inga djur, men drev i stället lantbruket med hjälp av maskiner, vilket också gjorde arbetet på gårdarna mänskligare.

Klockan kvar

Gårdarna finns förstås kvar, men i privat ägo. Och vällingklockor, de som fram till 1930-talet kallade till arbete eller vila, finns också att beskåda. En kan man se vid Svedens gård, på gaveln på ett lofthärbre, där den hänger i en "klockstapel" som längst upp pryds av en tupp.

Klockan har stått tyst och stilla i kanske 50 år nu, men utgör alltså ett minne från en tid av hårt arbete och långa arbetsdagar.

Vällingklockan vid Svedens gård kallade för 50 år sedan till arbete, ett minnesmärke från en svunnen tid i Nås.

Nybildad orkester underhåll

NÅS (DD). På nyårsaftonen förvandlades Centrum Café i Nås till kabarélokal. Dr Scrotum, en nybildad pop-orkester, installerade sina instrument och förstärkare för sitt andra framträdande i historien.

Orkestern nybildades till Lucia-rocken i ordenshuset i Skansbacken, där man gjorde debut. I de begränsade serveringslokalerna kom orkestern att uppta halva golvytan. Andra halvan fylldes snabbt av ungdomar.

Repertoaren är inte hårdrock utan låtar från 50- och 60-talet samt en del nyare.

Orkestern Dr Scrotum består av Bo Gärd på gitarr och bas, Parik Lissjanis på samma instrument, Anders Lindén på trummor och Christer Gärd, sång. Christer är från Björbo och de andra tre från Nås.

På Centrum Café blev det kabaré. Dr Scrotum underhöll med musik. Fr v Bo Gärd, Anders Lindén, Christer Gärd och Patrik Lissjanis. (Foto: MAJVOR NILSSON)

Pörtet rena pusslet

VANSBRO (DD). "Den säkerligen senast byggda rökstugan i Nås". Det skrev Karl-

Erik Forslund omkring 1920 om finnpörtet i Oxfallat på Nås Finnmark. "Uppfört för omkring 50 år sedan" tillägger han.

Och Jont Nils Nilsson är beredd att hålla med. Det är han som leder restaureringen av det gamla och förfallna pörtet med hjälp av folk som arbetslöshetsnämnden ställt till förfogande.

Restaureringen sker inte på plats i Oxfallat. I stället sker detta i centrala Vansbro, vid f.d. telefonrådet på Tullgatan, där arbetslöshetsnämndens folk håller till.

Pörtet monterades ned stock för stock för fjorton dagar sedan och nu skall det murkna bort och ersättas med nyare virke. Åren har gått hårt åt timret, av en del återstår knappast mer än murkna rester, så det blir ett väldigt pusslande för att få upp erforderliga stockvarv. Både gran och furu har använts när pörtet uppfördes och det är granstockarna som är mest illa åtgångna, de har inte den kärna som furun har och som står i massor av år.

1880-talet är Jont Nisses tips om när pörtet uppfördes. Liksom Forslund grundar han detta på knutningen, s.k. fyrkantknutar där såg använts i stället för yxa som man gjorde tidiare.

Pörtet är unikt på ett vis menar Jon Nisse. Det gäller rumskombinationen. Rökstugan är nämligen sammanbyggd med en vad Jont Nisse kallar "svenskstuga". Fors-

En del stockar är helt förmultnade, så Jont Nisse Nilsson och hans medhjälpare får ett fasligt pusslande innan finnpörtet blir vad det varit en gång. Än så länge har man bara hunnit ett par stockvarv.

lund kallar det andra rummet för "kammare".

Enkelt rökhål?

Benämningen "rökstuga" hän-syftar på det faktum att den saknar skorsten. I stället finns ett rökhål i taket av trä. Pörtet i Oxfallat har naturligtvis haft pärttak. Detta var dock förfallet och förra året sattes plåt på för att skydda mot fortsatt förfall, detta sedan kultur-nämnden beslutat att man skulle försöka bevara pörtet.

Jont Nisse är säker på att det har funnits en tidigare byggnad på platsen. Där om skvallrar de rester som påträffats av en tidigare grund, troligen från 1840-talet tippar han.

Idioter

Forslund lär oss också en del om vilka som bodde i pörtet när han besökte bygden. Rökstugan byggdes åt tre syskon, "alla idioter och så blinda att de måste bita i potati-

sen för att kunna skilja den från sten", skriver han i Säfsnäsdelens av Dalälvsboken.

Nu skall alltså den enkla boningen byggas upp och restaureras varv för varv, plockas ner och fraktas till Oxfallat och där åter byggas upp som ett finnkulturens minnesmärke. Ett par km från Oxfallat finns f.ö. Flatbergets skvaltkvarn som också genom kultur-nämndens försorg restaurerats. Också den ett kulturminne från 1880-talet.

INGE FRANSSON

— Byt ut gamla läroböcker i Nås!

NÅS (DD). "Hur ofta bör läroböcker bytas ut för att vara aktuella?" Den frågan har föräldrarna till skolbarnen i Nås riktat till skolstyrelsen i Vansbro efter att ha diskuterat detta och andra problem vid en föräldraträff.

Det sägs att man hittat exemplar av läroböcker i klass 2 från 1953 och 1970—73, vilka man tycker är inaktuella.

"Vem ansvarar för att aktuella böcker finns i skolorna?" Skall barnen i Nås behöva ha så gamla böcker att deras föräldrar haft dem när de gick i skolan för 25—30 år sedan?"

Kallt i skolan

Det är inte bara läroböcker-na man anmärker på hos skolstyrelsen. Man påtalar också

vintern när det var kallt, hände det att barnen fick gå hem på grund av att det var kallt i skol-salen, bara fem grader. Upprepade gånger har det också hänt att barnen fått ha ytterkläder-na på under lektioner.

Näsföräldrarna påtalar också en del när det gäller mat-spisningen. I Nås får barnen köa och få maten upplagt på tall-riken. Många gånger blir det större portioner än barnen vill ha. På andra ställen har karot-system införts, det vill man också pröva i Nås.

Bättre mat

Dessutom tycker inte för-äldrarna att gröt och nyponsop-pa skall serveras till lunch, detta är frukost och efterrätt och accepteras inte när det gäller annan kommunalservice. Slut-ligen anser föräldrarna att det skall varje dag skall finnas fär-ska örnsaker på skolbarnens

UNGA ÖRNAR i Nås brukar svara för den offentliga julgransut-dansen och i år kom ett 50-tal småtingar med tillhörande vuxna. Konsum är medarrangör och för musiken svarade som vanligt Gästgivar Erik Larsson och Martin Lissjanis. Ordf Oliver Jans-son höll i trädarna och Gunnar Turesson från Malung ledde lekarna. Tomten, med en antydning till värmlandsdialekt, dök naturligtvis upp och därmed var kvällen räddad. På bilden tar han en svängom med barnen. (Foto: MAJVOR NILSSON).

